

การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

สุพัตรา โคตะวงศ์¹, นิมิตร มั่งมีทรัพย์²

^{1,2}การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง,

Email : Spnimm81@gmail.com¹, Nimirtm@gmail.com²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 2) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 และ 3) ศึกษาอิทธิพลของการจัดการความรู้ในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 341 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา จำนวน 286 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครืชีซีและมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .962 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้และการเรียนรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การเข้าถึงความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นสาระหลักสูตรท้องถิ่นด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3. อิทธิพลของการเรียนรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การบ่งชี้ความรู้ และการเข้าถึงความรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และ .05 และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ร้อยละ 60.5

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

Knowledge Management affecting Academic Administration Effectiveness in Schools under Secondary Education Service Area Office 8

Suputra Kotavong¹, Nimitr Mungmeesup²

^{1,2}Educational Administration under the Muban Chom Bueng Rajabhat University,

Email: Spnimm81@gmail.com¹, Nimirtm@gmail.com²

Abstract

The purpose of this research were to study: 1) the level of knowledge management of academic administration in schools under Secondary Education Service Area Office 8; 2) the academic administration effectiveness of the following; and 3) the knowledge management affecting academic administration effectiveness in school under the Secondary Education Service Area Office 8. The total of 341 samples were compiled using stratified random sampling method, of which 55 informants were school administrators and 286 were teachers from Secondary Education Service Area Office 8. The samples were selected using Krejcie & Morgan's technique with a reliability level of 95 percent. The research used 5-rating scale pre-approved questionnaire with .962 reliability. Additionally, data analysis were mean, standard deviation (S.D.), and step-wise multiple regression analysis.

The research results showed:

1. The overall of knowledge management in school were at a high level with the highest being knowledge identification, knowledge creation and acquisition and the same learning, followed by knowledge sharing, knowledge access, knowledge codification and refinement, and knowledge organization, respectively.

2. The overall academic administration effectiveness was also at a high level with the highest being local knowledge management and academic planning, school curriculum development, learning process development, quality assurance development, academic evaluation and results transferred, teaching methods, media and technology for educational purposes, quality of education improvement research, general counselling, textbooks selection, learning center development, and strong academic community establishment, respectively.

3. The following aspects: knowledge sharing, knowledge codification, knowledge refinement, knowledge Identification, and access to knowledge affect academic administration effectiveness in school at statistically significance level .01 and .05. Additionally, they mutually predict academic administration effectiveness at 60.5 percent.

Keywords: knowledge management, academic administration

บทนำ

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวด 3 มาตรา 11 หน้า 4 ได้ระบุไว้ว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนของการบริหาร เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ และมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้” (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546, หน้า 4) สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ร่วมกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ กำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติให้ส่วนราชการดำเนินการพัฒนาระบบจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) ซึ่งถือเป็นแนวคิดของการบริหารจัดการสมัยใหม่ ให้มีการจัดการความรู้ภายในองค์กร โดยกำหนดวิสัยทัศน์ใหม่ของการพัฒนาระบบราชการในช่วงระยะปี พ.ศ. 2546 - 2550 และได้กำหนดยุทธศาสตร์และมาตรการที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์วัฒนธรรมและค่านิยมของข้าราชการให้เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ โดยระบบการจัดการความรู้เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติราชการใน 4 มิติ คือ 1) ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ 2) ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติราชการ 3) ด้านคุณภาพการปฏิบัติราชการ 4) ด้านการพัฒนาองค์กร

โดยเริ่มต้นเมื่อ พ.ศ. 2548 ให้มีการเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้ พ.ศ. 2549 ให้ทดลองปฏิบัติโดยมี การกำหนดกลยุทธ์การจัดการความรู้ในส่วนราชการและ พ.ศ. 2550 มีการปฏิบัติจริงโดยส่งเสริมและมีการจัดการความรู้ในส่วนราชการให้

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นอกจากนี้สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ร่วมกับสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2549) จัดทำเกณฑ์การบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) ประกอบด้วย 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ 3) การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) การจัดการวิเคราะห้และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล 6) การจัดการกระบวนการ 7) ผลลัพธ์ การดำเนินการ

ซึ่งเป็นแนวทางให้หน่วยราชการใช้ในการประเมินตนเองเพื่อก้าวไปเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง (High Performance Organization : HPO) เป็นองค์กรที่มีแผนรองรับกับสภาวะต่าง ๆ อย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์สถานการณ์ที่สามารถกระทบต่อการทำงานจากรอบด้านทุกมุมมองทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเวลาและคุณภาพของผลงานที่เยี่ยมเป็นที่ยอมรับของสังคม ปัจจุบันหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้ให้ความสำคัญต่อ นโยบายและการนำเครื่องมือการบริหารในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) แผนที่ยุทธศาสตร์ (Strategy Map) ระบบการบริหารงานและประเมินผลทั่วทั้งองค์กร (Balanced Scorecard: BSC) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: MQA) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) การจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) มาพัฒนาหน่วยงานเพื่อให้ก้าวไปสู่องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงต่อมา พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการจัดการความรู้ในส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สามารถวัดความสำเร็จในการจัดการความรู้ได้อย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2548)

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า การจัดการความรู้ (Knowledge Management) หรือเรียกว่า KM นั้นเป็นกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์กร ที่ได้รับความนิยม ทั้งนี้เพราะบรรดามวลประสบการณ์ความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ทั่วทั้งองค์กรล้วนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสามารถนำมาจัดการให้เป็นพลังขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาขององค์กรจำเป็นต้องปรับกระบวนการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการสะสมทุนมนุษย์ หรือวัตถุดิบที่เป็นองค์ความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ ประสบการณ์ของคนทั่วทั้งองค์กร โดยอาศัยเทคโนโลยีเป็นตัวช่วยให้การจัดการความรู้นั้นเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทุก ๆ ด้านมากยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิผลของสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน และ 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน) มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหาร และการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องแสวงหายุทธศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนระบบบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

กล่าวเชิงหลักการพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้กำหนดสาระสำคัญให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการด้านการศึกษา ทั้งด้านวิชาการงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง เพื่อให้

การศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีความสามารถ และอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1) การบริหารงานวิชาการจึงจำเป็นต้องยึดบนฐานอุดมการณ์ของหลักสูตรตลอดจนความรู้และประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในการขับเคลื่อนงานวิชาการให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา แม้ที่ผ่านมาสภาพแวดล้อมด้านการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการที่เป็นงานหลักหรือเป็นภาระกิจหลักของสถานศึกษา ทำให้งานวิชาการถูกนำไปใช้เป็นกลไกของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาให้กับสถานศึกษาก็ตามทว่าเงื่อนไขดังกล่าวกลับมีผลทำให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตามประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาไม่เพียงขึ้นกับเงื่อนไขของปัจจัยภายนอกสถานศึกษาเท่านั้นทว่ายังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในสถานศึกษาเป็นสำคัญอีกด้วย

อาจกล่าวได้ว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นผลจากหลายปัจจัย ด้านระบบและโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาและปัจจัยที่เป็นระบบกระบวนการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, หน้า 35) การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ความรู้และประสบการณ์จากการทำงานของครูผู้สอนและบุคลากรในสถานศึกษาถือว่ามีผลต่อการบริหาร งานวิชาการในสถานศึกษาสถานศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการความรู้ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการความรู้ในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทนี้ จึงนำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการความรู้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการและสถาบันผลิตแห่งชาติ (ก.พ.ร.) (2548, หน้า 5-6) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้ว่าเป็นกระบวนการแบบหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรเข้าใจถึงขั้นตอนที่ทำให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ หรือพัฒนาการของความรู้ที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กร ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การบ่งชี้ความรู้ เช่น พิจารณาว่า วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เป้าหมายคืออะไร และเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

เราจำเป็นต้องรู้อะไร ขณะนี้เรามีความรู้อะไรบ้าง อยู่ในรูปแบบใด อยู่ที่ใคร

2. การสร้างและแสวงหาความรู้ เช่น การสร้างความรู้ใหม่ แสวงหาความรู้จากภายนอก รักษาความรู้เก่า กำจัดความรู้ที่ใช้ไม่ได้แล้ว

3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบเป็นการวางโครงสร้างความรู้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้ อย่างเป็นระบบในอนาคต

4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ เช่น ปรับปรุงรูปแบบเอกสารให้เป็นมาตรฐาน ใช้ภาษาเดียวกัน ปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์

5. การเข้าถึงความรู้ เป็นการทำให้ผู้ใช้ความรู้ นั้นเข้าถึงความรู้ที่ต้องการได้ง่ายและสะดวก เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) Web board บอร์ดประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ทำได้หลายวิธีการ โดยกรณีเป็น Explicit Knowledge อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกรณีเป็น Tacit Knowledge อาจจัดทำเป็นระบบ ทีมข้ามสายงาน กิจกรรมกลุ่มคุณภาพและนวัตกรรม ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระบบพี่เลี้ยง การสับเปลี่ยนงาน การยืมตัว เวทีแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

7. การเรียนรู้ ควรทำให้การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของงาน เช่น เกิดระบบการเรียนรู้จากการสร้างองค์ความรู้ > นำความรู้ไปใช้ > เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และหมุนเวียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง

บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2549, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการในการนำความรู้ที่มีอยู่หรือเรียนรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร โดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การสร้าง รวบรวม แลกเปลี่ยน และใช้ความรู้

ประเวศ วะสี (2550, หน้า 47-48) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง การจัดการให้มีการค้นพบความรู้ ความชำนาญที่แฝงเร้นในตัวคนหาทางนำออกมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตกตั่งให้ง่าย

ต่อการใช้สอยและมีประโยชน์เพิ่มขึ้น มีการต่อยอดให้คงเดิมและใช้ได้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงและกาลเทศะ มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้นจากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาเจอกัน

โนนากะ และ ทาเคอุชิ (Nonaka and Takeuchi อ้างถึงใน กฤติกา พูลสุวรรณ, 2559, หน้า 24) กล่าวว่า การจัดการความรู้ หมายถึง กระบวนการในการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ ความรู้ทั่วทั้งองค์กรและนำไปเป็นส่วนประกอบสำคัญของผลิตภัณฑ์บริการเทคโนโลยีและระบบใหม่ ๆ

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2549, หน้า 9) กล่าวว่า กระบวนการจัดกิจกรรมในงานวิชาการซึ่งเป็นการกิจหลักให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือผู้รับบริการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 2) ให้ความหมายของการบริหารวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2556, หน้า 41) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารวิชาการไว้ในคู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล

1. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา

10. การแนะแนว

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

14. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

กันตา พรานป่า (2556, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ในโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในประกอบด้วยกิจกรรมการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ และการนิเทศการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการความรู้ ประกอบด้วย การระบุนความรู้ การพัฒนาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การแบ่งความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ 3) ด้านปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการความรู้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ วัฒนธรรมในองค์กร เทคโนโลยี การวัดผล และโครงสร้าง ประสิทธิภาพจากการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ โดยใช้กระบวนการวัดผลและโครงสร้าง

ประสิทธิผลจากการพัฒนาการบริหาร งานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ด้านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปใช้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบริหาร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ทีมครูจัดการความรู้งานวิชาการ (ครู KM ทีมงานวิชาการ) ในทุกขั้นตอน ผู้บริหารสนับสนุนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน ครูนำการจัดการความรู้ไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และนักเรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแลกเปลี่ยนความรู้ใน การทำงาน

กิตติภา ทิมพานต์ (2554, บทคัดย่อ) การจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ 1) ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ 2) ด้านการบ่งชี้ความรู้ 3) ด้านการเข้าถึงความรู้ 4) ด้านการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนความรู้ 5) ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 กลุ่มปกติกับกลุ่มมีชื่อเสียง และสถานที่ตั้งต่างกัน พบว่า ไม่ต่างกัน ปัญหาในการจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่าขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีในการสร้าง และแสวงหาความรู้ การฝึกอบรมในเรื่องนี้มีน้อย สถานศึกษาให้ความสำคัญและแสวงหาแนวทางในการให้ครูสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ น้อย ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูมีการแลกเปลี่ยน

หมุนเวียนกันปฏิบัติงานน้อย และไม่มีกฎระเบียบที่ชัดเจนในการหมุนเวียนกันปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะในการจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ควรจัดซื้ออุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อที่บุคลากรจะได้มีการแสวงหาความรู้ที่ต้องการอย่างพอเพียงและควรจัดหาหนังสือให้หลากหลาย และตรงกับความต้องการของครูเพื่อส่งเสริมให้ครูได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ สถานศึกษาควรส่งเสริม และมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนกันปฏิบัติงาน

กฤติกา พูลสุวรรณ (2559, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จำนวน 56 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูผู้สอน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 224 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชุตินัน อินทรภิรมย์ (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง ศึกษากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า

บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนทั้งหมด 411 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.20 และครู คิดเป็นร้อยละ 87.80 มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 65.70 การศึกษาระดับต่ำกว่าถึงปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 82.24 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.50 และประสบการณ์ในการปฏิบัติ มากกว่า 5 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 83.20 กระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานีด้านการค้นหาความรู้ ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบและเข้าใจง่าย ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการความรู้ คือ สถานศึกษามีสื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยไม่เพียงพอ สถานศึกษาขาดงบประมาณเพื่อการอบรมมาขยายผลสู่ครูผู้สอนและผู้เรียน ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะทาง สถานศึกษาไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน ครู และนักเรียนขาดโอกาสเรียนรู้ เนื่องจากกิจกรรมแต่ละภาคเรียนมีมาก การเปรียบเทียบกระบวนการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีการรับรู้กระบวนการดำเนินการจัดการความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาความแตกต่างกัน อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูวนาท มูลเขียน (2553, บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการบริหารจัดการความรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันเป็นวิธีการบริหารตามกระบวนการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Action) ได้นำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนากระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารเป็นผู้นำการดำเนินการในสถานศึกษาระดับ

ประถมศึกษา ส่วนหัวหน้ากลุ่มสาระเป็นผู้นำการดำเนินการในสถานศึกษาขนาดใหญ่ระดับมัธยมศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) กระบวนการกำหนดเป้าหมายความรู้หรือการกำหนดความรู้ที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา เป็นการกำหนดความรู้ที่ต้องการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความจำเป็นที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา การกำหนดทิศทางพัฒนาสถานศึกษา การกำหนดความรู้กำหนดแผนการจัดการความรู้ และการกำหนดมาตรฐานการจัดการความรู้ที่ต้องการเรียนรู้ 2.2) กระบวนการสร้างความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสืบเสาะ ค้นหา และรวบรวมความรู้ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาโดยมีการแสดงว่าความรู้จากภายในและภายนอกสถานศึกษา และเป็นการนำเอาความรู้ที่สร้างขึ้นในสถานศึกษามาเผยแพร่ การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดแหล่งเรียนรู้ การกำหนดทีมงาน การกำหนดกิจกรรมสร้างความรู้และการกำหนดแผนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2.3) กระบวนการนำความรู้ไปใช้ เป็นการนำความรู้ที่ได้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกลั่นกรองไว้แล้วนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพิ่มพูนความสามารถ และทักษะของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดแผนการนำไปใช้การบริการ การนิเทศติดตามและประเมินผล การนำความรู้ไปใช้ 2.4) กระบวนการประเมินผล เป็นการตรวจสอบว่าความรู้ที่นำไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปใช้สอดคล้องกับ ความจำเป็นในการปฏิบัติงานความต้องการของ

ครูและบุคลากร และเกิดประโยชน์ในการเพิ่มเติมความรู้ความสามารถและเพิ่มผลผลิตหรือไม่ ประกอบด้วยกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญ คือ การกำหนดแผนการประเมินผลการทำงานวิธีการและเครื่องมือการประเมินและการสะท้อนกลับและปรับปรุง และ 2.5) กระบวนการจัดเก็บและสะสมความรู้เพื่อการบริการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นมาจัดระบบและรวบรวมไว้เป็นคลังความรู้ของสถานศึกษา ประเภทเอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับคู่มือการบริหาร เอกสารหลักสูตร รายงานผลการปฏิบัติงาน และมีการจัดเก็บในรูปแบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ 3) ผลการทดลองและประเมินกระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาดำเนินการจัดการความรู้ตามกระบวนการได้ทุกขั้นตอนอย่างครบถ้วน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาพรวมเพิ่มมากขึ้น และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นอย่างเป็นเอกฉันท์ว่ามีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษายังพบอีกว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้การพัฒนาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประสบความสำเร็จนั้นประกอบด้วย 3.1) กระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการความรู้ 3.2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ได้รับมอบหมาย 3.3) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นสมาชิกขององค์กรต้องมีความรับผิดชอบ ใฝ่รู้ การยอมรับซึ่งกันและกัน การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และการเรียนรู้ร่วมกันทุกด้าน

สมจิตร สุวรักษ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตภาคกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการจัดการความรู้กับระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 2) ความสัมพันธ์ของการ

จัดการความรู้กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร 3) การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคกลาง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มประชากร ประกอบด้วยข้าราชการ พนักงานราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำ และลูกจ้างชั่วคราวในสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคกลาง จำนวน 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 136 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการความรู้ในสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในเขตภาคกลางในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.66 และประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 2) การจัดการความรู้กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) การจัดการความรู้ด้านการบ่งชี้ความรู้ด้านการเข้าถึงความรู้ และด้านการเรียนรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร

ในภาพรวมร้อยละ 53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภาพร แสงประสิทธิ์ (2559, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร และการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ พฤติกรรมแบบมุ่งความสำเร็จของงาน พฤติกรรมแบบมีส่วนร่วม พฤติกรรมแบบสนับสนุน และพฤติกรรมแบบสั่งการอยู่ในระดับมาก 2) การทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ การแนะแนว การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวางแผนงานวิชาการ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นสาระหลักสูตรท้องถิ่น การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 4) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน 5) อิทธิพลของพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารแบบสนับสนุน พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรทั้งสาม

สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ร้อยละ 46.8

คูโกส-แซมเมล และ อเลนี เดียนเน (Coukos-Semmel and Eleni Dainne, 2002) ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์และกระบวนการจัดการความรู้ในมหาวิทยาลัย มีจุดมุ่งหมายในการวิจัยคือ การประเมินการใช้ระบบการจัดการความรู้ เชื่อมต่อกับงานวิจัยของมหาวิทยาลัย ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ระบบ และประสิทธิภาพประสิทธิผลของการจัดการความรู้ และพัฒนารูปแบบการจำแนกประสิทธิผล การจัดการความรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตรประมาณค่าเกี่ยวกับกลยุทธ์และกระบวนการ ผลการวิจัย พบว่า 1) มหาวิทยาลัยมีการใช้กลยุทธ์อยู่ในระดับมาก ในส่วนการใช้กระบวนการ อยู่ในระดับน้อย 2) กลยุทธ์ในการใช้เทคโนโลยี อยู่ในระดับมากที่สุด 3) การเปรียบเทียบการใช้ภาวะผู้นำในกลยุทธ์และกระบวนการจัดการความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน 4) กลยุทธ์และกระบวนการจัดการความรู้สามารถอธิบายประสิทธิภาพการจัดการความรู้ได้ร้อยละ 76 มีความแปรปรวนของประสิทธิผลด้านการวัดผลร้อยละ 46.6 ด้านวัฒนธรรมร้อยละ 30.1 และ 5) กระบวนการวัดผลเป็นปัจจัยที่มีค่าน้อยที่สุดต่อประสิทธิภาพระบบการจัดการความรู้

ไคเซอร์ (Sidor, Hopson and Keyser, 2004) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้และผลปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทไฟฟ้าในรัฐเทนเนสซี เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของการจัดการความรู้ และผลปฏิบัติงาน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,870 ราย โดยมุ่งเน้นไปที่กลุ่มพนักงานระดับล่าง ผลการวิจัยพบว่า การจัดการความรู้และผลปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์เชิงบวก การรับรู้และความเข้าใจในการจัดการความรู้ ยังมีความแตกต่างกันในกลุ่มของบุคลากรในงานต่าง ๆ ขององค์กร

เชนลอย (Chin-loy, 2003) ศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้ มีวัตถุประสงค์ทดสอบผลกระทบของวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการความรู้และผลประโยชน์ขององค์การและความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างการจัดการความรู้และผลประโยชน์ขององค์การที่ได้รับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ จำนวน 133 คน เป็นตัวแทนจาก 38 บริษัทในอเมริกาเหนือ ซึ่งให้ความสำคัญในด้านการปฏิบัติงานที่ดีที่สุด เครื่องมือที่ใช้ จำนวน 2 ชุด คือ วัฒนธรรมองค์การ 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมแบบเผ่าพันธุ์ วัฒนธรรมแบบทุนนิยม วัฒนธรรมแบบการตลาดและวัฒนธรรมแบบราชการของ Cameron and Quinn's (1999) OCAI และ Lason's Chen (2004) พบว่า ปัจจุบันองค์การที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีการนำการจัดการความรู้มาใช้ในองค์การ โดยองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ คือ มีผู้นำที่ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการจัดการความรู้ โดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ขององค์การและมีกลยุทธ์ในการจัดการความรู้กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ด้วย

ซัลลิส และ โจนส์ (Sallis & Jones, 2002, pp. 126-129) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ขององค์การ พบว่า องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ องค์ประกอบด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและการจัดการองค์ประกอบด้านทีมงานและทีมการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านกระบวนการในการแบ่งปันความรู้ การสร้างสรรค์ความรู้และความชำนาญเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการความรู้ในองค์การประสบผลสำเร็จ โดยองค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการกำหนดความรู้ที่สำคัญไว้ในองค์การ

ฟอนเซกา กับ ฟลาเวีย (Ana Flávia Fonseca, 2003) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้นำไปสู่ผล

การดำเนินงานขององค์การศึกษาระดับนานาชาติโลก เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ การจัดบันทึก การวิเคราะห์ และการสัมภาษณ์ ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นอิทธิพลของการจัดการความรู้ต่อกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ของการทำงาน ในส่วนของผลกระทบที่มีอิทธิพลในการจัดการความรู้ที่ครบถ้วน คือ การจัดการความรู้และผลผลิตความรู้ และบริการควบคู่กันไป และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวราบ เพื่อให้สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในด้านบวก หลักการจัดการความรู้เป็นเรื่องสำคัญ แต่การนำผลความรู้ไปปฏิบัติยังมีความแตกต่างกันระหว่างประเทศต่าง ๆ

อัมบรัส (Ambrus, 2004) ศึกษาเรื่อง ระบบการจัดการความรู้ขององค์กร พบว่า ระบบการจัดการความรู้ขององค์กรทั้งหมดและเทคโนโลยีที่สนับสนุนมีความสัมพันธ์กันในฐานะแหล่งทรัพยากร ระบบการจัดการความรู้ที่ได้รับการออกแบบมีความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นไปได้ และการทำหน้าที่ของระบบสามารถใช้ความรู้ที่ได้รับจากการออกแบบได้เห็นได้จากการเปลี่ยนต้นแบบของเทคโนโลยีสารสนเทศไปสู่เทคโนโลยีความรู้ผ่านระบบเดิม

อัล-ฮาวารี และ มิน (Al-Hawari and Maen, 2004) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการความรู้และผลการดำเนินงาน กรณีศึกษา ช่องว่างของความรู้จากทฤษฎีและประสบการณ์ โดยทำการศึกษาข้อมูลระบบการจัดการความรู้ สำหรับผู้บริหารที่ต้องการขยายขนาดระบบฐานข้อมูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการช่วยปรับปรุงระบบการจัดการความรู้ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานองค์การการจัดการความรู้ให้เพียงพอ พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้ที่คล้ายคลึงกัน คือ ความสามารถในการใช้ความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และการประยุกต์ใช้ความรู้ทั้ง 3 รูปแบบนี้จะช่วยปิด ช่องว่าง ของ การเรียนรู้ และนอกจากนั้นยังได้ศึกษารูปแบบต่าง ๆ โดยเก็บข้อมูลจาก 338 องค์การโรงงานอุตสาหกรรมทั่ว

ออสเตรเลีย ผลการวิจัยยืนยันว่าองค์การจะสามารถปรับปรุงผลการดำเนินงานได้โดยการจัดการความรู้ ซึ่งมีผลประโยชน์ในการพัฒนาความสมดุลของการจัดการความรู้ และรูปแบบการจัดการความรู้ในเชิงบวก เพื่อสร้างความพอใจเพียงในการนำไปใช้ ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่เหมาะสมที่สุดในการสร้างผลการดำเนินงานขององค์การ ช่วยให้มีศักยภาพ สร้างผลผลิต และนำไปสู่วิธีการปฏิบัติที่ดีในการจัดการความรู้ต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยกำหนดให้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 3,073 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา จำนวน 156 คน และครูผู้สอนจำนวน 2,917 คน

กลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จำนวน 341 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 55 คน และครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำนวน 286 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่ซ์และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 110) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha = .05$) และทำการ

สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ตำแหน่งเป็นฐานในการสุ่ม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงเสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งให้สถานศึกษา โดยส่งที่ห้องรับหนังสือของโรงเรียนในสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 พร้อมสำเนาหนังสือสำนักงานบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัย โดยมีหนังสือระบุวันที่ที่ขอรับแบบสอบถามพร้อมแจ้งว่าให้ส่งกลับมายังผู้วิจัยโดยมีที่อยู่แจ้งให้ชัดเจน พร้อมแนบของติดแสตมป์ไปพร้อมกับซองแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 และแบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลการจัดการความรู้ในสถานศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบสอบถามไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1986, หน้า 182 อ้างถึงใน ประดับ บุญธรรม, 2551, หน้า 73)

3. วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ภายในตัวแปร การจัดการความรู้และการจัดการความรู้กับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4. การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบลำดับขั้นตอน (Stepwise-multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การบ่งชี้ความรู้ ($\bar{X} = 4.09$) การสร้างและแสวงหาความรู้ และการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.98$) เท่ากัน การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ($\bar{X} = 3.96$) การเข้าถึงความรู้ ($\bar{X} = 3.95$) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ($\bar{X} = 3.90$) และการจัดความรู้ให้เป็นระบบ ($\bar{X} = 3.84$)

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.08$) ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.07$) ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.06$) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ด้านการแนะแนว

ด้านการคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.05$) ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.03$) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ($\bar{X} = 4.01$)

3. อิทธิพลของตัวแปรปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ในภาพรวม (Y_{10}) ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมัครตามลำดับขั้นตอน คือ การเรียนรู้ (X_7) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (X_6) การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4) การบ่งชี้ความรู้ (X_1) และการเข้าถึงความรู้ (X_5) ร่วมกันทำนายประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.476, 0.544, 0.577, 0.599 และ 0.605 ตามลำดับ ซึ่งด้านการเข้าถึงความรู้ (X_5) ส่งผลสูงสุด สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$Z_{Y_{total}} = 0.281(X_7) + 0.180(X_6) + 0.190(X_4) + 0.170(X_1) + 0.123(X_5)$$

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการความรู้ในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านนั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญต่อการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือรองผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรได้รับโอกาสการพัฒนาตนเอง โดยการเข้าร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ การอบรม การประชุม สัมมนาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ บุคคลอื่น ๆ ทั้งจากหน่วยงานภายใน และภายนอก ตลอดจนเอกสาร วารสาร และ Internet ซึ่งครูได้

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2547, หน้า 1–7) ที่กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นทักษะ (Skill) ไม่ใช่ความรู้เชิงทฤษฎี หรือกล่าวให้ชัดเจนขึ้น การจัดการความรู้มีส่วนที่เป็นทักษะสืบส่วน และส่วนที่เป็นทฤษฎีเพียงส่วนเดียว ต้องลงมือทำจึงจะเป็น และเกิดความรู้ ความเข้าใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมจิตร สุวรักษ์ (2554, บทคัดย่อ) การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคกลาง พบว่า การจัดการความรู้ในสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคกลาง ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษารองผู้บริหารสถานศึกษาและครู เห็นความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษาซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ บุญทิพย์ สุริยวงศ์ (2544, หน้า 65) การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ การบริหารงานวิชาการจึงนับว่ามีบทบาทสูงสุดต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการบริหารสถานศึกษา

ให้ได้คุณภาพงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการสามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาพร แสงประสิทธิ์ (2559, บทคัดย่อ) พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติกา พูลสุวรรณ (2559, บทคัดย่อ) การจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า การบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการความรู้ในสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ (X_7) ด้านการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนความรู้ (X_6) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ (X_4) ด้านการแบ่งปันความรู้ (X_1) และด้านการเข้าถึงความรู้ (X_5) ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษานั้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญ และ เป้าหมายของการจัดการความรู้ ว่าเป็น

กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายกลยุทธ์ และพันธกิจของสถานศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน การเรียนรู้ การแบ่งปันความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ ด้านการบ่งชี้ความรู้ และด้านการเข้าถึงความรู้ ซึ่งสถานศึกษามีการบริหารจัดการลักษณะของการบูรณาการเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่คาดหวัง และเพื่อเพิ่มคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้ได้มาตรฐานและดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ซัลลิส และ โจนส์(Sallis & Jones, 2002, pp. 126-129) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการความรู้ขององค์กร พบว่า องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ องค์ประกอบด้านวัฒนธรรมองค์การ องค์ประกอบด้านองค์การแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ และการจัดการองค์ประกอบด้านทีมงาน และทีมการเรียนรู้ องค์ประกอบด้านกระบวนการในการแบ่งปันความรู้การสร้างสรรคความรู้ และความชำนาญเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการความรู้ในองค์การประสบผลสำเร็จ โดย องค์ประกอบด้านวิสัยทัศน์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับการกำหนดความรู้ที่สำคัญไว้ในองค์การ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติภา หิมพานต์ (2554, บทคัดย่อ) การจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรให้ความสำคัญกับการนำเอากระบวนการจัดการความรู้ไปใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยเฉพาะการประมวลผล และการกลั่นกรอง ความรู้ตลอดจนการจัดเก็บองค์ความรู้ให้เป็นระบบ ทั้งนี้เพราะจากผลการวิจัยนี้พบว่า การจัดการความรู้ในสถานศึกษาด้านการประมวลผล และการกลั่นกรองความรู้ และการจัดเก็บองค์ความรู้ให้เป็นระบบมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยเฉพาะด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยนี้พบว่าประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาด้านการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สถานศึกษามีการดำเนินงานน้อยกว่างานด้านอื่นในการบริหารงานวิชาการ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาในสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการความรู้ในสถานศึกษาด้านการเรียนรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การบ่งชี้ความรู้ และการเข้าถึงความรู้ ทั้งนี้เพราะผลการวิจัยนี้พบว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการสถานศึกษาในงานด้านต่าง ๆ

2. ควรมีการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผล
การจัดการความรู้ในสถานศึกษา

3. ควรมีการวิจัยรูปแบบที่เหมาะสมในการนำ
การจัดการความรู้ไปใช้สร้างเสริมคุณภาพการบริหาร
จัดการศึกษาในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*.
กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *พระราชบัญญัติ
สถาบันการพลศึกษา พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ:
คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหาร
โรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบ
นิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กฤติกา พูลสุวรรณ. (2559). *การจัดการความรู้ของ
ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9*. วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กันตา พรานป่า. (2556). *การพัฒนาการบริหาร
งานวิชาการ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้
โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24*.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

กิตติภา หิมพานต์. (2554). *การจัดการความรู้ที่
ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 4*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.

ชุตินัน อินทรภิรมย์. (2550). *กระบวนการจัดการ
ความรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดปทุมธานี*.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย.
ชุมศักดิ์ อินทร์รัช. (2549). *การบริหารวิชาการ
(พิมพ์ครั้งที่ 4)*. ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทาง
การศึกษาสำนักงานวิทยบริการมหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์วิทยาลัยเขตปัตตานี.

บุญดี บุญญากิจ และคณะ. (2549). *การจัดการความรู้
จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

บุญทิพย์ สุริยางค์. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่าง
การบริหารงานวิชาการกับมาตรฐานระบบ
คุณภาพ ISO 9002 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา*. วารสารวิชาการ. 4(3). 64-69.
ประดับ บุญธรรม. (2551). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี : พุทธนิศึกษา /ประดับ บุญธรรม*.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประเวศ วะสี. (2550). *การจัดการความรู้ กระบวนการ
ปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพและ
ความสุข*. กรุงเทพฯ: กรีน-ปัญญาญาณ.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงาน
วิชาการ*. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

- ภูวนาท มุลเขียน. (2553). *การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *การจัดการความรู้เพื่อคุณภาพที่สมดุล*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2549). *การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ก.พ.ร. และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สมจิตร สุวรัช. (2554). *การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในเขตภาคกลาง*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2548 ข). *คู่มือการจัดทำแผนการจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาระบบราชการ และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2546). *พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: ราชกิจจานุเบกษา.
- อาภาพร แสงประสิทธิ์. (2559). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- Al-Hawari and Maen. (2004). *Knowledge management styles and performoance: knowledge space model from both theoretical and empirical perspectives*. Thesis Ph.D. The University Wollongong.
- Ambrus, Megan E. (2004). *An integrative framework for an enterprise – wide information and knowledge management system*, (online). accessed 20 July 2018 Available from <http://proquest.umi.com>
- Ana Flávia Fonseca. (2003). *The Effect of an Integrated Knowledge Management Architecture on Organizational Performance and Impact: The Case of the World Bank*, (3nd e.d.). University of Maryland (College Park, Md.). College of Information Studies.
- Cameron, K. S. & Quinn, R. E. (1999). *Diagnosing and Changing Organizational Culture*. New York: Addison Wesley Publishing.
- Chin-loy. (2003). *C.Assessing the Influence of Organizational Culture on Knowledge Management* (online). accessed 20 July 2018 Available from <http://proquest.umi.com.pqwed>.

- Coukos-Semmel, Eleni Dainne. (2002). Knowledge Management : Porgress and Surategies used in Unied States Research Universities. *Dissertation Abstracts International*. 63(02), 516-A.
- Keyser, R. L. (2004). *Assessing the relationship between knowledge management and plant performance at the tennessee valley authority* (Order No. 3121308). Available from ProQuest Dissertations & Theses Global. (305113033). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/305113033?accountid=28710>
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970, Autumn). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610
- Sallis, E., & Jones, G. (2002). *Knowledge management in Education*. London: Kogan Page.
- Sidor, C.A.; Hopson, J.A.; Keyser, A.W. (2004). " A new burnetiamorph therapsid from the Teekloof Formation, Permian, of South Africa". *Journal of Vertebrate Paleontology*. 24(4), 938–950. doi:10.1671/0272-4634(2004)024[0938: ANBTFT]2.0.CO;2.
- Stankosky, M. and Baldanza, C. (2001). *A Systems Approach to Engineering a KM System*, Unpublished Manuscript.